

Влажурония

АБОНАМЕНТЪ:

Българи за година 300;
 1/2 година 150; 3 мес. 80 лева.
 Странство: година 800; 1/2 год.
 400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америкат
 за год. 6 долари; 1/2 год. 3 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На кв. см. 2 лв.
 Малик обявления на дума 50 ст.
 Въ хрониката на редъ . 8 лв.
 Годенни и вѣнчални . 40 лв.

Редакция и администрация, пл.
 „Славейковъ“ № 1.

Телефонъ 2 2391.

ВСЪКИДНЕВНИКЪ ЗА ПОЛИТИКА, КУЛТУРЕНЪ ЖИВОТЪ И ИНФОРМАЦИЯ

Директоръ: Г. Кулишевъ

Нако С. Станишевъ

Д-ръ К. Д. Станишевъ обнародва 7 писма на своя дѣдо Нако С. Станишевъ въ „Македонски прегледъ“ II год., кн. 3. стр. 135—142. Всички тѣ писма сѣ отъ 1857—1866 год. и сѣ адресирани до известния археологъ-этнографъ Ст. Ив. Верковичъ въ Стръ. Тѣви писма хвърлятъ голѣма свѣтлина по редица въпроси отъ възраждането на българитѣ въ Македония и въ недалечно бъдеще ще ги подложатъ на разборъ, а за сега хвърлятъ краткъ погледъ върху голѣмата обществена дейностъ на подписавшия ги Нако С. Станишевъ, за когото даде краткъ очеркъ авторътъ на първото писмо отъ 30. III. 1857 К. А. Шапкаревъ въ своята книга „Материали за животописание-то на Братя Х. Миладинови Димитрия и Константина. Съ прибавление ищо и за живота на Нако С. Станишевъ“. Пловдивъ, 1884, стр. 49—61.

Нако, синъ на Стояна Станишевъ отъ гр. Кукушъ, е роденъ презъ 1810 год., когато и Д. Миладиновъ — две свѣтли величини отъ времето на нашето възраждане: единътъ въ западна Македония, а другиятъ въ източна. Малкиятъ Нако добилъ основно образование по гръцки езикъ въ родния си градъ — едвамъ да

чете и пише, — и баща му го взелъ при себе си да му помага въ търговията. Когато презъ 1857—1858 Д. Миладиновъ и Райко Жинзифовъ били български учители въ Кукушъ, Нако се научилъ да чете по български и да се подписва — слабо пишелъ по гръцки и български. Обаче, той обичалъ страстно науката презъ цѣлия си животъ, дружилъ съ интеллигентни хора, главно съ учители, свещеници и владци, и се ползувалъ отъ тѣхнитѣ знания и опитностъ. Природно даровитъ и възприемчивъ, съ силна паметъ и бистъръ умъ, Нако Станишевъ добилъ познания по разни отрасли на наукитѣ, та можалъ да води разговоръ съ просвѣтени хора, дори да ги озадачава съ нѣкои научни въпроси по история, география, езикознание, математика и др. Ала най-голѣмото достоинство на Нако е било голѣмата му любовъ къмъ своя народъ. Синъ на видно кукушко семейство съ добро материално положение, тръгналъ по стѣпкитѣ на баща си — търговецъ на кукушки бѣли платна, изработвани въ самия градъ Кукушъ отъ населението на повече отъ 300 стана (разбой) —, удало му се възможностъ по единъ—два пѣти презъ годината да посещава цѣла Македония и

Албания, за да продава платна, въ продължение на четвъртъ вѣкъ. Презъ пѣтуванията си въ Македония и Албания Нако се запозналъ съ всички видни общественици и книжовници по нашето възраждане, на първо мѣсто съ Димитъръ Хр. Миладиновъ, презъ 40-тѣ и 50-тѣ години, когато е билъ учитель въ Струга, Охридъ, Битоля и Прилѣпъ, а въ 1857 година го извиква заедно съ Райко Жинзифовъ въ Кукушъ и отворили българско училище.

Още на млади години у Нако заговорило народностното чувство, благодарение на родния си български градъ Кукушъ, макаръ и близъкъ на градъ Солунъ, който тогава изглеждалъ на гръцки градъ съ голѣма гръцка интеллигенция и съ влияние предъ турската власть. Това последно важно обстоятелство, което навредъ по българскитѣ земи въ градоветѣ оталѣкло маса българи и се потърчили, не се докоснало до Нако, напротивъ то му посочвало пѣтъ, по който да вложи силитѣ си за своя народъ. И наистина, Нако пръвъ въ Кукушъ се опѣлчилъ противъ гръцкия владика Антима, после противъ Мелетия и Якова, и противъ унията. Въ тия гонения водителъ билъ Нако на българското население отъ Дојранско — Кукушката епархия не за нѣкакви свои користни цели, а отъ обичъ къмъ своя народъ, за който отъ душа и сърдце ми-

лѣлъ да се издигне като самостоятеленъ народъ, чието славно минало му подсказвало, че ще играе важна роля въ историята на Балканитѣ. Като народенъ вождъ той не шадилъ нито трудъ, нито срѣдства, за това и вилаци трудоветѣ му се увѣнчавали съ успѣхъ. Когато презъ юли 1859 год. патриаршията отъ Цариградъ била изпратила Илариона Макариополски въ Кукушъ да се справи съ унията, сѣ да ошѣтени кукушани отъ унията, и да подготви почва да бѣде избранъ за български владика, Нако Станишевъ му казалъ следното:

„Ваше Преосвещенство! Два пѣти си билъ на заточение, а ако те проводятъ и трети пѣтъ, ние не сме въ състояние да те избавимъ, ти не прилича да бѣдешъ нашъ владика, тебѣ ти предстои да станешъ български патриархъ. Иди въ Цариградъ, провъзгласи българска независима църква и стани патриархъ, та ако те пратятъ на заточение, да отидешъ като патриархъ, поне да пострадашъ за цѣлия български народъ, а не за единъ нашъ Кукушъ, за една шепа люди. Ние те искаме за владика лице, въ което да има колко-годе довѣрие патриаршията“.

Иларионъ Макариополски останалъ трогнатъ отъ думитѣ на Нако и веднага приготвилъ заявление до патриаршията да се изпрати за Дојрано-Кукушката

епископия въѣсто него Партений Зографски. Последниятъ като пръвъ български владика презъ ноемврий сѣшната година (1859) пристигналъ въ епископския градъ Дојранъ.

Следъ отказването на кукушани отъ унията, Нако Станишевъ, е билъ повиканъ въ Цариградъ, по желание на Илариона Макариополски, да даде обяснения предъ българскитѣ представители за унията въ Кукушъ и за насърчителнатѣ думи за българска независима иерархия, които билъ казалъ на Илариона. На въпроса, защо кукушани приели унията, Нако имъ привелъ операциитѣ на хирурга, който като види нѣкоя частъ отъ тѣлото на човѣка гангрениасало, отрѣзва я, за да спаси тѣлото. „Така и ние, кукушани—продължилъ Нако—като видѣхме, че управлението на вѣрата ни е гангрениасало, за да избавимъ народността си, като не можехме да махнемъ управлението ѝ, отрѣзахме го заедно съ вѣрата, за да спасимъ народността си“. Колкото до въпроса за независима българска църква, казалъ имъ: „Ние се боримъ съ гръцитѣ за църковни правдини и ги искаме отъ патриарха. Кажете ми, може ли единъ похитителъ да върне назадъ заграбеното, безъ да се упражни върху него външенъ натискъ?—Никога. Още 100 години да искаме отъ патриаршията правдини, нѣма да

ги получимъ. Ние сме си имали независима иерархия, можемъ пакъ да я имаме — ще я искаме отъ султанското правителство“.

По-къснитѣ събития оправдаха напълно думитѣ на тоя прозорливъ умъ.

Нако Станишевъ е полагалъ немовѣрни усилия за издигане на българското училище въ родния си градъ. Писмата му до Верковича ни разкриватъ не само грижитѣ му да намѣри добри учители за него, но и за набавяне учебници на ученицитѣ. Колко високо е ценилъ образованието тоя почти нешколуванъ родолюбивъ българинъ, много говори обстоятелството, че той отъ гр. Кукушъ изпраща двамата си синове, Константинъ и Димитъръ, въ Москва да добиятъ висше образование и първиятъ за вършва пълниятъ курсъ на Московския университетъ по математика.

Нако Стояновъ Станишевъ се е поминалъ презъ 1875 год. въ родния си градъ Кукушъ, отъ мъка, че повторно се вмъкнала унията между съгражданиитѣ му, не вече по негово желание, както първия пѣтъ. Съветитѣ му къмъ кукушани: „Нимте, деца! Еднажъ излягахме католицитѣ, повторно не ще да можемъ: паднемъ ли имъ въ рѣжка, невъзможно е да се отървемъ отъ тѣхъ“, слабо подеиствуваха.